

ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ КУЛЬТУРИ

Кафедра культурології та медіа-комунікацій

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

В. о. зав. кафедри

_____ Т. В. Босенко

“ _____ ” _____ 20__ року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ФІЛОСОФСЬКА АНТРОПОЛОГІЯ

Освітний рівень – Магістр
Спеціальність – 034 «Культурологія»
Факультет культурології

2016 – 2017 навчальний рік

Робоча програма до курсу «Філософська антропологія» для магістрів за спеціальністю 034 «Культурологія».

Розробник: доктор філософських наук, професор Панков Г.Д.

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри культурології та медіа-комунікацій

Протокол від “29” серпня 2016 року № 1

В.о. зав. кафедри культурології та медіа-комунікацій _____ (Босенко Т.В.)
(підпис)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Професійне спрямування, спеціальність, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Професійне спрямування 03 - Гуманітарні науки	Нормативна	
Індивідуальне науково-дослідне завдання _____ <small>(назва)</small>	Спеціальність 034 - Культурологія	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин : маг. – 120 год.		1-й	
		Семестр	
		1-й	1-2
		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: 16 аудиторних: 4 самостійної роботи студента - 8	Освітній рівень – Магістр	маг. - 20 г.	маг. - 14 г.
		Практичні, семінарські	
		маг. – 14 г.	маг. - 4 г.
		Лабораторні	
		Самостійна робота	
		маг. - 86 г.	
		Індивідуальні завдання:	
Вид контролю: іспит			

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

аудиторних – 40%

самостійна робота – 60%

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета – осмислити філософське вчення про людину.

Завдання:

- з'ясувати зміст філософського осмислення людини у її зв'язку з навколишнім середовищем;
- розширити та поглибити засвоєння студентами органічного зв'язку філософії з культурологічною проблематикою;
- вчити студентів інтерпретувати філософські тексти з конкретних питань курсу;
- розвивати у студентів діалогічне ставлення до філософії.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- зміст філософського осмислення різноманітних питань про людину у її відношенні до навколишнього світу;
- зміст текстів філософської літератури, що пропонуються для вивчення;
- основну літературу по курсу.

вміти:

- самостійно орієнтуватися у філософській думці;
- обґрунтувати власну думку щодо дискусійних проблем, пов'язаних з філософською антропологією;
- аналізувати філософські тексти.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1: Проблема людини у досвіді філософської антропології. Природа людини та її зовнішнє середовище.

Тема 1. Філософська антропологія як галузь гуманітарного знання.

Тема 2. Проблема людини в історії філософської думці.

Тема 3. Людина та її природа.

Тема 4. Творчість як засіб самореалізації особистості.

Тема 5. Людина в системі комунікації між людьми.

Тема 6. Людина та суспільство.

Змістовий модуль 2: Проблеми смислу життя, смерті та свободи.

Тема 7. Людина в пошуках смислу життя.

Тема 8. Проблема смерті та безсмертя.

Тема 9. Свобода людини.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усьо- го	у тому числі					усьо- го	у тому числі				
		л.	пр.	л а б	і н д	с.р		л	п	лаб	інд	с. р
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1: Проблема людини у досвіді філософської антропології. Природа людини та її зовнішнє середовище.												
Тема 1. Філософська антропология як галузь гуманітарного знання.	2	2	-	-	-	-	2	2	-	-	-	-
Тема 2. Проблема людини в історії філософської думці.	36	4	-	-	-	32	4	4	-	-	-	-
Тема 3. Людина та її природа.	10	2	-	-	-	8	2	2	-	-	-	-
Тема 4. Творчість як засіб самореалізації	2	2	-	-	-	-	8	2	-	-	-	-

особистості.												
Тема 5. Людина в системі між-людської комунікації.	6	2	4	-	-	-	2	2	-	-	-	-
Тема 6. Людина та суспільство.	2	2	-	-	-	-	2	2	-	-	-	-
Разом за змістовим модулем 1.	58	14	4	-	-	40	14	14	-	-	-	-
Змістовий модуль 2: Проблеми смислу життя, смерті та свободи.												
Тема 7. Людина в пошуках смислу життя.	28	2	6	-	-	20	7	3	4	-	-	-
Тема 8. Проблема смерті та безсмертя.	8	2	-	-	-	6	-	-	-	-	-	-
Тема 9. Філософія свободи людини.	26	2	4	-	-	20	3	3	-	-	-	-
Разом за змістовим модулем 2.	62	6	10	-	-	46	10	6	4	-	-	-
Усього годин	120	20	14	-	-	86	24	20	4	-	-	-

5. Теми семінарських занять

Назва теми		Кількість годин
1.	Проблема спілкування в творчості Х. Ортега-і-Гассета та М. Бубера.	4
2.	Ідеал Надлюдини у філософії Ф. Ніцше.	2
3.	Ідеал Боголюдини у філософії М.О. Бердяєва.	2
4.	Образ самотності у сквородинівському «Наркісі»	2
5.	Філософія свободи Е. Фромма.	4
Разом		14

5. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Аскетична спрямованість антропології Г.С. Сковороди.	12
2	Екзистенціальна антропология К. Ясперса.	10
3	Антропологічне вчення Х. Ортега-і-Гассета.	10
4	Особистість у персоналістичній філософії Е. Муньє.	8
5	Обладання та буття у філософії Е. Фромма.	8
6	«Антропология турботи» М. Фуко.	12
7	Питання про Танатос у творчості Г. С. Сковороди.	6
8	Вчення про свободу волі А. Шопенгауера.	10
9	Дух та свобода у філософії М. О. Бердяєва.	10
Разом		86

7. Методи навчання

У процесі викладення курсу передбачається застосування **діалогічного підходу** до вивчення матеріалу між викладачем та студентами, що має проявлення у формах бесіди та розміркування. Особливе значення надається **структурному методу** навчання студентів аналізувати тексти, **методам проведення дискусій** навколо конкретних питань, **методу виведення теоретичних положень з емпіричного матеріалу**.

8. Методи контролю

Передбачено рубіжні етапи контролю у формі усного опитування, перевірки та заслухування рефератів, тестування. Підсумковий контроль засвоєння знань здійснюється у формі іспиту.

9. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота									Підсумковий тест (іспит)	Сума
Змістовий модуль 1						Змістовий модуль 2				
T.1	T.2	T.3	T.4	T.5	T.6	T.7	T.8	T.9	20	100
5	10	5	5	15	5	15	5	15		

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D		
60-63	E	задовільно	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

10. Методичне забезпечення

Вивчення курсу забезпечується конспектом лекцій, рекомендованою літературою, інтернет-ресурсом та методичним комплексом що до даної теми.

11. Рекомендована література Базова

1. Барулин В.С. Основы социально-философской антропологии / В.С. Барулин. – М. : Академкнига, 2002. – 456 с.
2. Бердяев Н.А. О назначении человека / Сост. Л.И. Греков, А.П. Поляков // О назначении человека. – М. : Республика, 1993. – С. 19-252.
3. Бердяев Н.А. О человеке, его свободе и духовности : Избр. труды / Ред. - сост. Л.И. Новикова, И.Н. Сиземская. – М. : Моск. Психол.- соц. ин-т : Флинта, 1999. – 311 с.
4. Бубер М. Я и Ты / Сост. П.С. Гуревич, С.Я. Левит // Два образа веры. – М. : Республика, 1995. – С. 15-92.
5. Горський В. С. Історія української філософії : курс лекцій / В.С. Горський. – К. : Наук. думка, 1997. – 286 с.
6. Гуревич П. Философская антропология : Учеб. пос. / П. Гуревич. – Вестник, 1997. – 443 с.
7. Зотов А.Ф. Современная западная философия : учеб. / А.Ф. Зотов. – М. : Высш. шк., 2001. – 784 с.
8. История философии : Энциклопедия / Сост. и гл. ред. А.А. Грицанов. – Минск : Книжный дом, 2002. – 1376 с.
9. Історія української філософії: підручник / Авт. кол. С.В. Бондар та ін. – К. : Академвидав., 2008. – 622 с.
10. Історія філософії: Проблема людини та її меж : Навч. пос. / Н. Хамітов, Л. Гармаш, С Крилова. – К. : Наук. думка, 2000. – 272 с.
11. Камю А. Миф и Сизифе. Эссе об абсурде / Общ. ред. А.М. Руткевича // Альбер Камю. Бунтующий человек. Философия. Политика. Искусство. – М. : Политиздат, 1990. – С. 24-100.
12. Людина у сфері гуманітарного пізнання / Губерський Л.В., Чухно А.А., Андрейцев В.І.. – К. : Укр. центр дух. культури, 1998. – 407 с.
13. Мир философии : Книга для чтения : в 2 т. / Сост. П.С. Гуревич и В.И. Столяров. – Т. 1. Человек. Общество. Культура. – М. : Изд. полит. лит., 1991. – Разд. 5. – С. 8-142.
14. Мунье Э. Что такое персонализм? / Пер. И.С. Вдовина. – М. : Изд. гум. лит., 1994. – 126 с.
15. Ницше Ф. Так говорил Заратустра / Сост. - ред. К. А. Свасьян // Ницше Ф. Сочинения : в 2 т. – Т. 2. – С. 5-237.
16. Новейший философский словарь / Сост. и гл. науч. ред. А.А. Грицанов. – Минск : Книжный дом, 2003. – 1270 с.
17. Ортега-и-Гассет Х. Человек и люди / Сост.- ред. А.М. Руткевич

// Х. Ортега-и-Гассет. Избранные труды. – М. : Изд. «Весь мир», 2000. – С. 480-698.

18. Пико дела Мирандола. Речь о достоинстве человека // Эстетика Ренессанса : в 2 т. – Т. 1. – М., 1981. – С. 248-265.

19. Проблема человека в западной философии / Сост. П.С. Гуревич. – М. : Прогресс, 1988. – 547 с.

20. Сковорода Г. С. Боротьба архистратига Михаїла з сатаною про це: легко бути добрим / Гол. ред. О. Прицак // Григорій Сковорода. Твори : у 2 т. – Т.1. – К.: Обереги, 1994. – С. 70-76.

21. Сковорода Г. С. Наркіс. Розмова про те: пізнай себе / Гол. ред. О. Прицак // Григорій Сковорода. Твори : у 2 т. – Т.1. – К.: Обереги, 1994. – С. 151-159, 162-167, 172-175, 194-195.

22. Сковорода Г. С. Прокинувшись, побачили славу його / Гол. ред. О. Прицак // Григорій Сковорода. Твори : у 2 т. – Т.1. – К.: Обереги, 1994. – С. 131-133.

23. Сковорода Г. С. Розмова, названа Алфавіт, або буквар миру / Гол. ред. О. Прицак // Григорій Сковорода. Твори : у 2 т. – Т.1. – К.: Обереги, 1994. – С. 413

24. Словарь философских терминов / Науч. ред. В.Г. Кузнецова. – М. : ИНФРА – М., 2004. – 731 с.

25. Фейербах Л. Вопрос о бессмертии с точки зрения антропологии / Общ. ред. М.М. Григорьян // Людвиг Фейрбах. Избранные философские произведения : в 2 т. – Т. 1. – М : Гос. изд. полит лит., 1955. – С. 275-441.

26. Філософія: від витоків до сьогодення : Хрестоматія : Навч. пос. / за ред. Л.В. Губерського. – К. : Знання, 2010. – 621 с.

27. Філософія: Світ людини. : Курс лекцій : Навч. пос. / Авт. В. Табачковський, М. Булатов, Н. Хамітов та ін. – К. : Либідь, 2003. – 432 с.

28. Філософський енциклопедичний словник / за ред. В.І. Шинкарука. – К. : Абрис, 2002. – 787 с.

29. Фромм Э. Бегство от свободы // Бегство от свободы. Человек для себя. – М. : 000 Изд. АСТ, 2004. – С. 9-302.

30. Фромм Э. Иметь или быть? // Фромм Э. Иметь или быть?; Психоанализ и религия; Искусство любить. Исследование природы любви. – К. : Ника – Центр : Вист. – С, 1998. – 400 с.

31. Хамитов Н.В. Философия человека: от метафизики к метаантропологии. – К. : Ника – Центр : М : Инст. гум. исслед., 2002. – 334 с.

32. Человек : Мыслители прошлого и настоящего о его жизни, смерти и бессмертии. Древний мир – эпоха Просвещения / Сост. П.С. Гуревич. – Политиздат, 1991. – 463 с.

33. Человек : Мыслители прошлого и настоящего о его жизни, смерти и бессмертии. XIX век / Сост. П.С. Гуревич. – М. : Республика, 1995. – 528 с.

34. Человек. Философско-энциклопедический словарь / Р.Г. Апресян, Э.А. Араб-Оглы, О.В. Артемьева и др. – М. : Наука, 2000. – 514 с.

35. Шопенгауэр А. О свободе воли / Пер. М.В. Драко // Шопенгауэр А. Две основные проблемы этики; О свободе воли; Об основе морали; Афоризмы житейской мудрости. – Мн. : ООО «Попурри», 1997. – С. 43 – 156.

36. Фуко М. Герменевтика субъекта / Пер. А. Г. Погоняйло. – СПб.: Наука, 2007. – 677 с.

37. Ясперс Философия : в 3 кн. – Кн. 2 : Просветление экзистенции / Пер. А.К. Судакова. – М. : Канон РООИ «Реабилитация», 2012. – 448 с.

Додаткова

38. Александров И.А. Космический феномен человека: человек в антропном мире / Александров. – М. : АГАР, 1999. – 432 с.

39. Алексеев Б.Г. Человек как предмет познания / Б.Г. Алексеев. – СПб. : Питер, 2001. – 288 с.

40. Ануфриев Е.А. Социальный статус активности личности.: Личность как объект и субъект социальных отношений / Е.А. Ануфриев. – М.: Изд. Моск. ун.-та, 1984. – 287 с.

41. Бабосов Е.М. Эрих Фромм / Е.М. Бабосов. – Мн. : Книжный дом, 2009. – 191 с.

42. Базалук О.А. Сущность человеческой жизни / О.А. Базалук. – К. : Нак. Думка, 2002. – 272 с.

43. Батищев Г.С. Введение в диалектику творчества / Г.С. Батищев. – СПб. : РХТИ, 1997. – 464 с.

44. Белик А.А. Человек: раб генов или хозяин своей судьбы? / А.А. Белик. – М. : Наука, 1990. – 144 с.

45. Бердяев Н.А. Философия свободного духа. Проблематика и апология христианства / Сост. П.В. Алексеев // Бердяев Н.А. Философия свободного духа. – М. : Республика, 1994. – С. 13-228.

46. Бердяев Н.А. Я и мир объектов / Сост. П.В. Алексеев // Бердяев Н.А. Философия свободного духа. – М. : Республика, 1994. – С. 229-316 с.

47. Бондаревич І.М. Духовна цілісність особистості: дійсність і перспектива / І.М. Бондаревич. – Запоріжжя : ЗНТУ, 2008. – 161 с.

48. Бубер М. Проблема человека / Под ред. П.С. Гуревича // Бубер М. Два образа веры. – М. : Республика, 1995. – С. 157-232.

49. Волков Ю.Г., Поликарпов В.С. Человек как космопланитарный феномен / Ю.Г. Волков, В.С. Поликарпов. – Р / на Д : Рост. ун.-т, 1993. – 189 с.

50. Волков Ю.Г., Поликарпов В.С. Человек : Энциклопедический словарь. – М. : Гардарики, 1999. – 518 с.

51. Гайдученок И. Слово о личности: философское эссе / И. Гайдученок. – Мн. : Наука и техника, 1990. – 158 с.

52. Грицанов А.А., Овчаренко В.И. Человек и отчуждение / А.А. Грицанов, В.И. Овчаренко. – Высш. шк., 1991. – 128 с.

53. Громов В.Е. Смысл и границы человеческой духовности

/ В.Е. Громов. – Днепропетровск : НГУ, 21010. – 255 с.

54. Давидович В. В зеркале философии: (Человеческий мир, его проблемы в конце XX в.) / В. Давидович. – Р / на Д. : Феникс, 1997. – 1996. – 573 с.

55. Железов Е.А. Сущностные силы человека: Философско-мировоззренческий анализ / Е.А. Железов. – Казань : Изд. Каз. ун.-та, 1989. – 166 с.

56. Жуганов А.В. Творческая активность личности: Содержание, пути формирования и реализации / А.В. Жуганов. – Л. : Наука, 1991. – 141 с.

57. Казначеев В.П., Спиринов Е.А. Космопланетарный феномен человека: Проблема комплексного изучения. – Новосибирск : Наука. Сиб отделение, 1991. – 302 с.

58. Коган Л. Н. Человек и его судьба / Л.Н. Коган. – М. : Мысль, 1988. – 283 с.

59. Косяк В.А. Эпистемология человеческой телесности / В.А. Косяк. – Сумы : Унив. Книга, 2002. – 362 с.

60. Ларцев В.С. Социальные и культурные детерминанты формирования личности / В.С. Ларцев. – К. : Принт- Экспресс, 2002. – 429 с.

61. Ларцев В.С. Социокультурный генезис личности / В.С. Ларцев. – К. : Принт-Экспресс, 2002. – 360 с.

62. Лозовой В.О. Саморозвиток особистості у філософській рефлексії та у соціальній практиці / В.О. Лозовой. – Х. : Право, 2006. – 254 с.

63. Людина і соціум у глобальному світі / О.К. Чаплигін, Н.С. Корабльова, А.С. Дорошкевич та ін. – Х. : ХНАДУ, 2012. – 338 с.

64. Мамалуй Г.Я. Философские альтернативы XX века (Проблема человека и кризис культуры) : Лекции по курсу «История философии». – Вып. 1. – Х. : ХГАК, 2000. – 159 с.

65. Матошко А.В. В поисках своей жизни А.В. Матошко. – К. : Азимут-Украина, 2008. – 351 с.

66. Моисеев Н.Н. Человек и ноосфера / Н.Н. Моисеев. – М. : Мол. гвардия, 1990. – 351 с.

67. Мерло-Понти М. Феноменология сприйняття / Пер. О. Йосипенка. – К. : Укр. центр дух. культури. 2001. – 552 с.

68. Москаленко А.Т., Сержантов В.Ф. Смысл жизни и личность / А.Т. Москаленко, В.Ф. Сержантов. – Новосибирск : Наука, 1989. – 205 с.

69. Нестеренко Г.О. Особистистість у нелінійному суспільстві / Г.О. Нестеренко. – Запоріжжя: Просвіта, 2004. – 139 с.

70. Новикова Л.И., Сиземская И.Н. Введение в философию свободного духа Н.А. Бердяева / Л.И. Новикова, И.Н. Сиземская // Бердяев Н.А. О человеке, его свободе и духовности : Избр. труды. – М. : Моск. психол. - соц. ин-т : Флинта, 1999. – С. 5-20.

71. Огородник І.В., Русин М.Ю. Українська філософія в іменах / І.В. Огородник, М.Ю. Русин. – К. : Либіль, 1997. – 245 с.

72. Погоняйло А. Г. Мишель Фуко. История субъективности

- // Фуко М. Герменевтика субъекта / Пер. А. Г. Погоняйло. – СПб.: Наука, 2007. – С. 597-662.
73. Померанц Г. Встреча с Бубером / Г. Померанц // Два образа веры. – М. : Республика, 1995. – С. 3-14.
74. Попович М. Григорій Сковорода: філософія свободи / М. Попович. – К.: Майстерня Білецьких, 2007. – 256 с.
75. Постсучасність і проблеми духовної свободи особистості / О.О. Сердюк, М.В. Алфьорова, І.В. Апоніна та ін. – Донецьк : Юго-Восток, 2006. – 247 с.
76. Проблема людини в сучасній філософії / П.М. Нікітін, А.В. Ємельянова, Д.Є. Муза. – Донецьк : Дон НУЕТ, 2008. – 218 с.
77. Рікер П. Сам як інший. – К. : Дух і літера. 2002. – 458 с.
78. Руткевич А. Предисловие [к избранным трудам Х. Ортега-и-Гассета] / А. Руткевич // Х. Ортега-и-Гассет. Избранные труды. – М. : Изд. «Весь мир», 2000. – С. 3-42.
79. Свасьян К.А. Фрадрих Ницше: мученик познания / К.А. Свасьян // Ницше Ф. Сочинения : в 2 тт. – Т. 2. – С. 5-44.
80. Сержантов В.Ф. Человек, его природа и смысл бытия / В.Ф. Сержантов. – Л. : ЛГУ, 1990. – 360 с.
81. Сидоренко И.Н. Карл Ясперс / И.Н. Сидоренко. – Мн. : Кн. Дом, 2008. – 223 с.
82. Скворцов Л.В. Культура самосознания: Человек в поисках истины своего бытия / Л.В. Скворцов. – М. : Политиздат, 1989. – 319 с.
83. Слюсар В.М. Феномен свободи в культурній самореалізації особистості / В.М. Слюсар. – Житомир : ЖДУ : ЖДУ, 2012. – 255 с.
84. Тейяр де Шарден П. Феномен человека. – М. : Наука, 1987. – 240 с.
85. Терлецкий В.Н. Жизненная позиция личности: Проблема методологии и теории. – К; Одесса: Лыбидь, 1990. – 201 с.
86. Трубецкой Е.Н. Смысл жизни / Сост. А.П. Полякова, П.П. Апрышко // Е.Н. Трубецкой. Смысл жизни. – М. : Республика, 1994. – С. 3-220.
87. Тульчицкий Г.Л. Постчеловеческая персонология. Новые перспективы свободы и рациональности / Г.Л. Тульчицкий. – СПб. : Алетрейя, 2002. – 677 с.
88. Ушкалов Л.В., Марченко О.В. Нариси з філософії Григорія Сковороди / Л.В. Ушкалов, О.В. Марченко. – Х.: Основа, 1993. – 151 с.
89. Франк С.Л. Непостижимое / Сост. Ю.П. Сенокосова // С.Л. Франк. Сочинения. – Гл. VI - VII. – М. : Правда, 1990. – С. 347-414.
90. Франк С.Л. Смысл жизни / Сост. П.В. Алексеев // Франк С.Л. Духовные основы общества. – М. : Республика, 1992. – С. 147-216.
91. Хайдеггер М. Бытие и время / Пер. В.В. Библихина. – М. : Ad marginem, 452 с.
92. Харченко П. Від індивіда до Боголюдини / П. Харченко. – К. : Укр. акад. оригінальних ідей, 1993. – 134 с.
93. Хонин С.М. Индивид как субъект жизнедеятельности / Науч. ред. М. Козлов. – Саратов : Изд. Сарат. ун.-та, 1990. – 163 с.

94. Человек как философская проблема: Восток-Запад / Отв. ред. Н.С. Кораблев. – М. : Изд. ун.- та Дружбы народов, 1991. – 279 с.

95. Шаап, Сибе. Человек как мера: учение Ницше о ressentimente / Пер. О. Пахомова. – К. : Видав. Жупанського, 2008. – 205 с.

96. Шаповал В.М. Трансцендетальні виміри свободи: філософсько-антропологічний аналіз: автореф... д-ра філос. наук / В.М. Шаповал. – Х., 2010. – 32 с.